

Körösfő és Torockó

Körösfő

- 1276-ban Crisfeu néven említik először.
- Az Árpád-korban ez a terület a Kalota és az Almás folyó forrásvidékével együtt Biharhoz tartozott, a váradi püspökséghez. De 1282-ben már Kolozs vármegyéhez sorolják. Vámja 1371-ben a Bebek vagy Böbek György királyi tárnokmesteré, 1471-ben a losonci Bánffyaké. 1493-ban szerepel az erdélyi püspöknek egy Magyar Antal nevű körösfői jobbágya, 1504-ben pedig egy Gyalui János nevű jobbágys. Ők az első körösfői emberek, akiknek a nevét tudjuk.
- A trianoni békeszerződésig, majd 1940 és 1944 között újra magyar fennhatóság alatt Kolozs vármegye Bánffyhunyadi járásához tartozott.

Körösői templom

- A négy fiatornyas református templom 1764-ben épült, középkori templom alapokra. Ekkor készült kazettás mennyezete is, melyet nagy részben Umling Lőrinc festett. A templomban megtekinthető a II. Rákóczi György által a falunak ajándékozott török szőnyeg.
- A református templom mellett avatták fel 1995-ben a Fîntinel-fennsíkon hősi halált halt Vasvári Pál emlékművét.
- Asszonyok varrottasairól, illetve férfiak által készített fafaragásairól híres kalotaszegi település. Népművészetét az útmenti kirakodóvásárban is megtekinthetjük.

Vasvári Pál

- (Tiszabüd, 1826. júl. 14. – Marisel, 1849. júl. 5.)
- forradalmár, filozófus, történész, a márciusi ifjak egyik vezére
- A radikális egy.-i ifjúság, az Ifjú Magyarország társaság, az ún. Pilvax-kör egyik vezéralakja.
- 1848 márc.-ában mint az egy.-i ifjak vezetője, részt vett a 12 pont szerkesztésében, a márc. 15-i megmozdulások irányításában. Márc. 16-tól a forradalmi közcsend-bizottmány tagja. A forradalom vezetői közül egyedül ő emelt szót és szorgalmazta a céhlegények helyzetének rendezését.
- 1848 szept.-ében a Somogy vm.-i népfelkelés egyik vezetője, majd honvédhadnagy. 1849-ben Szabolcsban, Szatmárban és Biharban a szabadságharc védelmében szabadcsapatokat szervezett és vezetett. A Rákóczi-szabadcsapatnak ő lett a parancsnoka őrnagyi rangban. Júliusban a Béctől felbújtott erdélyi román felkelőkkel vívott harcban, – éppen a magyar – román megbékélési kísérletek idején – a Gyalui havasokban, a Funtinella fennsíkon Marisel mellett elesett. ~ a m. történettudomány nagy ígérete volt.

Riszig virág

Torockó

- Vára a keletre emelkedő **Székelykő** 1117 méteres nyugati, Várkő nevű csúcsán állott. Helyén egykor római castrum állt. A középkori várat az Ákos nembeli Toroczkaai család építtette, de 1241-ben a tatárok teljesen elpusztították. Mivel az ostrom alól kézdi székelyek mentették fel, a király 1257-ben a várat nekik adta, és 1271-ig birtokolták. Az 1257-es adománylevélből ismert a település első írásos említése Toroczko alakban. 1285-ben a kijavított várat sikeresen védték meg a tatárok ellen. A várnak ma csak csekély alapfalai láthatók.
- A tatárok és a kunok betörései miatt meggyérült magyar lakosság mellé németeket is telepítettek Torockóba. III. Endre 1291. évi oklevele tanúsítja, hogy Torockó szabad hospesei a felső-ausztriai Eisenwurzenből telepedtek ide.
- 1514-ben a parasztsereg elfoglalta a falut. A Rákóczi-szabadságharc időszakában, 1702. november 17-én Rabutin, 1704. március 15-én pedig Tige labanc csapatai rabolták ki a települést. Őrtornya 1864-ben még ép volt, de 1874-ben már rom, azóta pusztul. A hegy oldalában számos barlang található, ahol a lakosság veszély esetén meghúzódott.
- 1910-ben 1512 lakosából 1343 magyar és 136 román volt. A trianoni békeszerződésig Torda-Aranyos vármegye Torockói járásának székhelye volt. 1992-ben társközségével együtt 1393 lakosából 1241 magyar, 128 román és 24 cigány volt.
- 1999-ben Torockó Europa Nostra-díjat kapott a kulturális örökség megőrzéséért.

Nevezetességek

- 18. századi unitárius erődített templom
- Jellegzetes házai és népviselete
- Népi iparművészeti múzeum
- Székelykő, a település mellett magasodó 1129 méter magas hegy
- A vajor, eredetileg fából, ma betonból épült medencéske a Templom téren, amely a Tilalmasról lefolyó patak vizét felfogva képez hangulatos vízfelületet. A helyi asszonyok szőnyegek, nagyobb kelmék mosására is használják.
- Ida néni magánmúzeuma

